

'Dat gezicht zal ik nooit meer vergeten'

Artikel in de Volkskrant van 29 september 2010 Door Sander Heijne

Hij was echt wel wat gewend, maar na Koninginnedag 2009 ging het mis met de 52jarige politiemans. 'Ik kreeg geen letter op papier.

Na dertig jaar bij de politie dacht brigadier Theo Hendriks (52) van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) dat hij wel voldoende gepokt en gemazeld was. 'Weet jij wat er op 30 april 1980 in Amsterdam gebeurde?', vraagt de breedgeschouderde brigadier. Hij bedoelt de kroningsrellen. 'Ik heb toen als 19-jarig agentje twaalf uur lang op de barricaden gestaan om de relschoppers tegen te houden.' Om hem heen zag Hendriks hoe verschillende collega's tijdens de straatgevechten (zwaar) gewond raakten door de bakstenen waarmee de agenten werden bekogeld.

Het was de eerste van talloze heftige situaties die Hendriks in dertig jaar politiewerk meemaakte. Zo was er een jaar waarin de brigadier twaalf keer als eerste arriveerde op een plek waar een zelfmoordenaar zich voor de trein had geworpen. 'Dan moet je letterlijk de stukjes lichaam bij elkaar zoeken.' Hij trof familiedrama's aan. Een man die zijn vriendin met een klewang de schedel had ingeslagen. En in de vier jaar die hij in de jaren tachtig op bureau Warmoesstraat doorbracht, kwam hij in ontelbare bizarre en bedreigende situaties terecht.

Toch greep geen enkele gebeurtenis Hendriks zo aan als de aanslag van Karst T. op Koninginnedag 2009, toen de brigadier zeven mensen zag sterven. Hij hield er een posttraumatische stress-stoornis (PTSS) aan over.

Het verhaal van Theo Hendriks staat voor duizenden Nederlandse politieagenten, die tijdens hun loopbaan met PTSS te maken krijgen. Dat zegt emeritus hoorleraar psychiatrie aan de Universiteit van Amsterdam Berthold Gersons. De hoogleraar deed tientallen jaren onderzoek naar het ontstaan, de behandeling en preventie van PTSS bij politieagenten. 'Uit zowel Nederlands als Amerikaans onderzoek blijkt dat 7 procent van de Nederlandse politiemensen met een uitvoerende taak onder werktijd PTSS oploopt.' Het gaat om drieduizend politiemensen.

Maatschappelijk ligt er nog een taboe op PTSS (zie het artikel hierboven). Nu Hendriks is hersteld, praat hij openhartig over zijn trauma. Hij hoopt dat zijn verhaal ertoe bijdraagt dat er meer aandacht komt voor de stoornis. Want een trauma is slopend, maar ook behandelbaar, weet hij nu.

Rustig 30 april 2009, 29 jaar na de kroningsrellen, verwacht de inmiddels gelauwerde brigadier Hendriks een rustige Koninginnedag tegemoet te gaan. Als motorrijder is hij samen met twee collega's verantwoordelijk voor de verkeersbegeleiding rond Apeldoorn. Halverwege de ochtend is al het verkeer in de stad. Het drietal besluit zelf ook maar even een kijkje te nemen bij de rijtour van de koningin. Ze parkeren hun motoren vlak bij het monument De Naald.

'In afwachting van de bus met de koninklijke familie liep ik een beetje door het publiek', vertelt Hendriks. 'Het was mooi weer en de sfeer was uitgelaten.' De brigadier maakt een praatje met een buschauffeur van de marechaussee. Even verderop ziet hij een vrouw die een

trapje heeft meegenomen om alles goed te zien. ‘Met haar heb ik niet echt gesproken. Wel een kort grapje. Zo van: slim, zo’n trapje.’

Op het moment dat de bus met de koninklijke familie voorbij komt, hoort Hendriks plots het geluid van een hard rijdende auto. ‘Ik zag van een meter of 40 een zwarte Suzuki Swift met minstens 100 kilometer per uur aan komen rijden. Hij ramde een eerste hek. Ik hoorde harde klappen.’ Hendriks pauzeert even. ‘Ik kan niet uitleggen hoe erg dat geluid mij is bijgebleven. Vervolgens zag ik allemaal mensen door de lucht vliegen en rijdt de auto zich te pletter tegen De Naald.’

Een paar seconden was het helemaal stil. ‘Toen brak er een overdonderend geluid van gillende en in paniek vluchtende mensen uit.’ Half in shock doet de brigadier wat er van hem wordt verwacht: zijn werk.

Zigzaggend loopt de brigadier van slachtoffer naar slachtoffer, om eerste hulp te verlenen. ‘Ik kwam eerst bij een man die bij het hek lag, die was al dood.’ Hendriks loopt verder, naar de buschauffeur van de marechaussee. ‘Hij lag daar op de grond. Ik wilde hem in een stabiele zijligging leggen. Pas toen zag ik dat zijn achterhoofd helemaal plat was geslagen door de klap.’

De brigadier voelt een woede in zich opkomen die hij nooit eerder heeft gevoeld. Hij scheldt een persfotograaf uit die slachtoffers fotografeert en beent vervolgens richting de auto van de dader. ‘Ik wilde hem echt wat aandoen.’ Bij de auto ziet Hendriks dat er al twee collega’s met de bestuurder bezig zijn. ‘Ik heb Karst T. toen in zijn ogen gekeken. Zijn gezicht vergeet ik nooit meer.’

Hendriks loopt weer terug naar de slachtoffers. Hij assisteert het ambulancepersoneel zo goed mogelijk. Hij stelt forensische sporen veilig. Krijt de houding waarin de doden liggen af. Hij kalmeert een jonge collega van de marechaussee die zich van de spanning midden op de weg staat uit te kleden. Dan ziet hij dat ook de vrouw met het trapje tot de slachtoffers behoort.

Na een slopende dienst wordt Hendriks op het bureau van de KLPD in Wolfheze opgevangen door collega’s. Hij doet verslag van zijn waarnemingen aan de Rijksrecherche. Thuis praat hij met zijn vrouw en kinderen.

Toch slaagt de brigadier er niet in de dramatische dag op een goede manier te verwerken. Twee maanden later krijgt klachten. Hij wordt prikkelbaar, kan zich slechter concentreren en is schrikachtig. En overal ziet hij de auto van Karst T. Ondertussen is hij nog gewoon aan het werk. Vlak voor de diagnose wordt gesteld, gaat het bijna mis.

‘Ik was met een agent in opleiding op pad, toen er een melding kwam dat een automobilist bij een tankstation een bord uit de grond had gereden.’ Ter plaatse constateren beide mannen dat de dader is doorgereden. ‘Vijf kilometer verderop troffen we hem aan, zo langs de weg.’ Hendriks zwijgt even. ‘Het was een stomdronken man in een zwarte Suzuki Swift.’

Rode lap Hendriks is naar eigen zeggen altijd een zachtaardig mens geweest. ‘Maar die auto werkte als een rode lap op een stier.’ Opnieuw voelt de brigadier een enorme woede en agressie in zich opkomen. Achteraf prijst hij zich gelukkig dat de dronken automobilist zich heel rustig en correct gedroeg. ‘Ik heb alles netjes afgehandeld. Alleen toen ik de volgende ochtend proces-verbaal wilde opmaken, ging het niet meer.’

Van half zeven 's ochtends tot twaalf uur 's middags staart Hendriks wezenloos naar zijn scherm. 'Ik kreeg geen letter op papier.' Een collega voelt dat er wat mis is, en informeert of het nog wel goed gaat met de brigadier. 'Toen ben ik gebroken en in huilen uitgebarsten.' Hendriks is die collega tot op de dag van vandaag dankbaar voor de getoonde belangstelling. 'Pas toen was het mij duidelijk dat ik hulp moest zoeken.'

Hendriks kwam in de spreekkamer van professor Gersons terecht. 'Daar realiseerde ik mij dat ik hem na de kroningsrellen ook kort heb gesproken.' Hendriks was na de gevechten in de stad in het ziekenhuis op bezoek bij gewonde collega's. Gersons informeerde toen op eigen initiatief naar het geestelijke welbevinden van de agenten die net uit de stad kwamen.

'Het was snel duidelijk dat ik PTSS had.' De behandeling die de brigadier vervolgens ondergaat, is zwaar. Sessies van een uur vreten energie voor een week. In zijn hoofd moet Hendriks de aanslag herbeleven. Hij schrijft een brief over zijn gevoelens aan Karst T. Maar stukje bij beetje gaat de brigadier vooruit. Na een paar maanden is Hendriks klaar voor zijn persoonlijke afscheidsritueel, het laatste onderdeel van de behandeling.

Sinds Hendriks de dronken man uit diens Suzuki Swift heeft gehaald, loopt hij met het embleem van die auto op zak. 'De auto was al zwaar beschadigd. Ik heb dat embleem ervan afgetrokken. Ik weet niet meer waarom.' Op het moment dat het afscheidsritueel ter sprake komt, komt het embleem goed van pas. Met het embleem op zak keert de brigadier terug naar De Naald.

Op de motor volgt de brigadier dezelfde route die hij op Koninginnedag 2009 naar Apeldoorn reed. 'Ter plaatse volgde een heel intense ervaring.' Met het embleem in zijn hand staat Hendriks weer op de plek waar zijn trauma ontstond. Of de duvel ermee speelt, ziet hij over zijn schouder een zwarte Suzuki Swift. De auto staat keurig te wachten voor het stoplicht. 'Ik heb toen het embleem gebroken en weggegooid.' Achter Hendriks rijdt de Suzuki weg. 'Ik voelde me daarna zo opgelucht. Vanaf dat moment was een Suzuki Swift weer gewoon een auto.'